

Lumea nord-atlantică

Cei 150 de ani care au urmat după anul 900 a fost perioada de vîrf a expansiunii scandinave. La începutul secolului al X-lea, vikingii erau parte a peisajului politic în locurile pe care le colonizaseră – Danelaw și Laithlinn – și în Irlanda, Normandia și Rusia. În Scandinavia, conducătorii puneau impozit pe comerț și se foloseau de noua lor bogăție pentru a cumpăra sprijinul căpeteniilor locale. În această privință regii danezi au avut foarte mult succes, datorită monopolului comerțului care traversa Iutlanda și urma rutele dintre Marea Nordului și Marea Baltică, ce treceau prin arhipelagul dintre Iutlanda și Scania. (Beltul Mare, cea mai largă dintre cele trei strîmtori care leagă Marea Nordului de Marea Baltică, are lățimea minimă de cinci mile; strîmtoarea cea mai directă, Øresund, are lățimea sub două mile.) Norvegia fusese unificată în timpul lui Harald Haarfager la sfîrșitul secolului al X-lea, însă procesul de formare a unei regalități puternice a durat mai mult în Suedia.

Succesul lui Harald în consolidarea monarhiei declanșase colonizarea inițială a Islandei, care a rămas o excepție evidentă de la tendința către centralizarea puterii ce se dezvolta în Scandinavia la acea vreme. Un *thing* (o adunare) mai egalitar, așa cum era cel care prelua în Islanda, nu însemna totuși absența legilor, iar la fel cum regele Norvegiei putea exila pe cineva, la fel putea să facă și acest *thing*. Către sfîrșitul secolului al X-lea, Eirik cel Roșu Torvaldsson a fost exilat din Norvegia în urma unor omucideri, iar apoi și din Islanda, din același motiv. Cu un secol în urmă, un marinar al cărui vas își schimbase direcția din cauza vînturilor puternice zărise uscat spre vest; neavînd prea multe opțiuni, exilatul Eirik a petrecut trei ani explorînd coastele unei insule pe care a numit-o Groenlanda înainte să se întoarcă în Islanda ca să convingă cîteva sute de islandezi să-l urmeze. Aceștia s-au împărțit în două grupuri, Așezarea de Răsărit a lui Eirik în sud și Așezarea de Apus la circa 160 de mile depărtare, la Strîmtoarea Davis, în apropiere de Nuuk (numit înainte Godthåb). Groenlanda a devenit punctul de plecare pentru ceea ce s-a dovedit mai tîrziu a fi prima călătorie spre America de Nord a unor europeni (eveniment ce nu a fost înțeles ca atare la vremea respectivă), tot datorită faptului că un marinar a greșit destinația.

Erorile de navigație în Atlanticul de Nord nu erau deloc neobișnuite în această perioadă. Navigația costieră reprezenta norma pentru majoritatea călătoriilor în jurul Europei de Nord, însă pentru a naviga între Scandinavia și Insulele Britanice, Insulele Feroe, Islanda și Groenlanda trebuiau traversate cel puțin trei sute de mile în larg. Instrumentele de navigație erau puține. Sonda de mîină (o sfoară lungă cu o greutate prinsă la un capăt pentru a determina adîncimea apei) era echipamentul standard, iar norvegienii puteau măsura unghiul soarelui pentru a determina latitudinea, stabilindu-și cursul cu ajutorul unei „pietre a soarelui”⁵⁵. Funcționînd pe același principiu ca un cadran solar, piatra soarelui era un cadran cu un indicator în mijloc ce își proiecta umbra pe niște creștături făcute pe cercul exterior, tipuri diferite de marcaje fiind utilizate pentru a reprezenta poziția soarelui pe boltă în diferite anotimpuri. În general, marinarii se bazau pe observarea fenomenelor naturale, cum ar fi traiectoriile de zbor ale păsărilor, bancurile de pești, curenții de maree, bancurile de ceață, culorile apei și prezența gheții – inclusiv „cercul ghețurilor”, reflectarea luminii ghețurilor, vizibilă de dincolo de orizont. Pentru călătoriile pe distanțe mari, ei practicau navigarea cu ajutorul latitudinii, mergînd spre nord sau spre sud pînă atingeau paralela pe care se afla destinația lor și urmînd apoi acea paralelă cît mai îndeaproape către est sau vest.

Deși este posibil ca în perioada de încălzire medievală condițiile meteorologice să fi fost mai blânde decât acum, zilele scurte, ceața și cerul înnorat limitau numărul de ore cu vizibilitate bună, iar instrumentele și tehnicile de care dispuneau marinarii scandinavi nu erau infailibile, mai ales când navigau spre o destinație nouă. După o călătorie în Norvegia, la întoarcerea în Islanda, Bjarni Herjolfsson a aflat că tatăl său plecase cu Eirik în Groenlanda și s-a hotărât să meargă după el. Bjarni a navigat prea mult spre sud și a ajuns pe o coastă cu „multe păduri și dealuri mici”⁵⁶, spre deosebire de Groenlanda – teritoriu muntos și fără copaci. Bjarni nu a vrut să acosteze, iar cel care le-a explorat a fost Leif Eirikson, care a vizitat locuri pe care le-a numit Helluland („Ținutul rocilor plate”, datorită ghețarilor săi, probabil Insula Baffin), Markland („Ținutul pădurilor”, la sud de Terra Nova) și Vinland (pentru strugurii săi). Un alt viking din neamul lui Leif, Thorfinn Karlsefni, a petrecut mai târziu doi sau trei ani pe Vinland alături de 60 de bărbați și cinci femei, printre care și soția sa, Gudrid, care a născut primul copil european în America de Nord.

Saga lui Eric cel Roșu și Saga Groenlandei relatează că groenlandezii intenționau să exploateze regiunea – ce cuprindea țărmurile Golfului Sf. Laurențiu pînă la New Brunswick în sud – datorită lemnului, blănurilor, strugurilor și nucilor care se găseau aici. Insula era totuși prea îndepărtată și numărul groenlandezilor prea mic⁵⁷ – doar patru sau cinci sute la momentul respectiv și niciodată mai mulți de 2.500 – pentru a exploata la maximum Vinlandul. Acuratețea de esență a acestor saga este confirmată de descoperirile arheologice de la L'Anse aux Meadows, în nord-estul Insulei Terra Nova, aproape de intrarea în Strîmtoarea Belle Isle. Aceasta a fost o așezare permanentă care putea adăposti circa o sută de oameni, astfel încît nu mai trebuiau să facă drumul pînă în Groenlanda și înapoi într-un singur anotimp. L'Anse aux Meadows⁵⁸ pare să fi fost ocupată pînă în jurul anului 1030⁵⁹, însă o vreme oamenii au continuat să navigheze spre Vinland și după aceea. În anii 1070, cronicarul Adam din Bremen a scris despre o insulă numită „Vinland pentru că acolo crește o viță-de-vie sălbatică din care se face un vin grozav. Că pe insula aceea cresc culturi neșemănate din belșug ne-am lămurit nu din cine știe ce povești plăsmuite, ci din spusele demne de încredere ale danezilor”⁶⁰. Ceva mai aproape, Markland a rămas o sursă de lemn pentru groenlandezi cel puțin pînă în 1347, cînd, conform unui izvor islandez, „a venit și un vas din Groenlanda, mai mic decât bărcuțele islandeze; nu avea ancoră și a intrat prin Straumfjörður [în vestul Islandei]. La bord erau 17 oameni. Făcuseră o călătorie pînă în Markland, însă furtuna i-a adus după aceea aici”⁶¹. Locuitorii de origine nordică ai Groenlandei par să fi pierit sau să o fi abandonat cîndva după 1410, cînd un echipaj islandez s-a întors acasă după ce rămăsese patru ani în Așezarea de Răsărit⁶². Izvoarele nu lasă de înțeles că ar fi existat dificultăți la vremea aceea, dar următoarea referință scrisă la Groenlanda, într-o notă despre John Cabot din 1497, nu pomenește de existența unor groenlandezi de descendență europeană. Chiar și așa, pescarii de cod și comercianții englezi – în special din portul Bristol – începuseră să navigheze spre Islanda în mod regulat de la începutul secolului al XV-lea și există multe șanse ca unii să fi ajuns în Groenlanda și chiar în Nova Terra cu mult înainte de Cabot⁶³.

De la Anglia anglo-saxonă la Anglia normandă

Cu cinci sute de ani înainte, englezii au jucat totuși un rol minor în spectacolul ce se desfășura atunci în nordul Atlanticului. Alfred își exercitase prerogativele de rege în mod chibzuit, iar succesorii lui au construit pe temelia pusă el. Eduard cel Bătrîn și-a extins

regatul și în 918 domnea peste toată Anglia la sud de Humber și supusese Northumbria, Strathclyde, Scoția și Dublinul. Această expansiune rapidă a pus Wessexul pe un curs care putea duce la o ciocnire cu alți aspiranți la supremație din Insulele Britanice, criză ce a avut ca rezultat bătălia de la Brunanburh din 937. Sub comanda succesivului lui Eduard, armatele anglo-saxone au navigat spre nord cu sute de vase și au obținut victoria într-o bătălie dramatică⁶⁴, mai sîngeroasă decît orice altă bătălie purtată „de cînd anglii și saxonii/ au venit aici din răsărit,/ au căutat Britannia peste oceanul cel larg,/ ...au cucerit țara”⁶⁵, conform *Cronicii anglo-saxone*. Resurgența anglo-saxonă a fost încetinită în timpul domniei lui Æthelred al II-lea, cînd niște danezi nemulțumiți s-au stabilit în Anglia, nedorînd să se supună regelui centralizator al Danemaricii, Harald Dinte Albastru, care se convertise la creștinism și ale cărui evanghelizare și politici monarhice au înstrăinat o mare parte din aristocrație. În anii 980, acești danezi au plecat în sudul Angliei, unde l-au forțat pe Æthelred să plătească aproape 150.000 de lire în aur și argint – *danegeld*⁶⁶ sau „tribut danez” – pentru evitarea altor violențe timp de 20 de ani.

Printre beneficiarii acestui ultim val de incursiuni ale danezilor în Anglia au fost negustorii din Ducatul Normandiei⁶⁷, dincolo de Canalul Mîneicii. Cu toate că vikingii nu au amenințat niciodată integritatea regatelor france într-un mod atît de direct ca pe a celor din Anglia, ei ocupaseră coasta din jurul gurilor Senei și urcaseră pe fluviu pentru a ataca Parisul. La începutul secolului al X-lea, regele francez le-a cumpărat loialitatea oferindu-le în schimb teritoriul pe care ei se instalaseră deja, iar Ducatul Normandiei a devenit o zonă-tampon între inima Franței și alte incursiuni de pe mare. O forță comercială și politică majoră în sine, în timpul lui Æthelred normanzii s-au implicat în pescuitul de coastă, în special vînzînd balene, și au desfășurat un comerț activ cu Insulele Britanice, Scandinavia, Insulele Feroe și Islanda. Printre exporturile lor de bază se numărau cerealele, sarea, fierul și plumbul, în timp ce negustorii din Rouen erau specializați și în vin, piei de focă, ulei de balenă, carne de balenă sărată și untură, precum și sclavi. Sclavia a fost un element constant în comerțul medieval și un aspect frapant al poveștilor de viață ale celor mai proeminente figuri de la vremea respectivă. Sfîntul Patrick a fost sclav în adolescență în Irlanda înainte de a intra în rîndul clericilor, în secolul al IV-lea⁶⁸, iar patru sute de ani mai tîrziu Beda scria despre un alt bărbat din Northumbria care a fost dus în sud, la Londra, și vîndut unui negustor frizon⁶⁹. Olaf Tryggvesson, un contemporan al lui Æthelred care a devenit rege al Norvegiei, a fost vîndut în copilărie contra unor „straie scumpe”⁷⁰, ajungînd la Kiev. Deși comerțului cu sclavi din Europa de Nord îi lipseau organizarea și amploarea celui din Mediterana sau din Oceanul Indian, nu era mai puțin violent și degradant. Incisiva satiră din secolul al X-lea a lui Garnier din Rouen, *Moriuht*, urmărește peregrinările protagonistului său irlandez care își caută soția, pe Glicerium, după ce aceasta a fost răpită. Cînd Moriuht încearcă să-i urmărească pe răpitorii lui Glicerium,

...el este prins de vikingi și legat cu lanțuri grele... Atunci cînd trupul său, lovit de bicele și de mîinile lor, este învîrtit de mîinile lor pe puntea vasului, vikingii stau și se minunează, vîrsîndu-și udul drept în mijlocul cheliei lui... El este potopit cu ocări și, în loc să-și primească nevasta, vikingii fac din el nevastă.

Vîndut în Northumbria și din nou în Saxonia, el își cîștigă libertatea culcîndu-se cu o văduvă și apoi reușește să ajungă la Rouen. Într-un port din apropiere „dînd pe dinafară de mărfuri bogate aduse de vikingi”, Moriuht le răscumpără în sfîrșit pe Glicerium cu „jumătate de bănuț” și pe fiica lor cu „un sfert de monedă și... o jumătate de piine coaptă”⁷¹. Garnier îl consideră cam prost pe confratele său și îi exagerează eșecurile

literare și înclinațiile sexuale pentru a obține un efect comic, însă îngrozitoarea descriere a sclaviei pare a fi adevărată. Violurile și umilirea brutală a prizonierilor, indiferent de sex sau vîrstă, valoarea îngrozitor de scăzută a vieții umane și destrămarea familiilor erau la fel de caracteristice pentru sclavia medievală ca și astăzi.

Æthelred al II-lea nu era deloc deranjat de asemenea umilinte îndurate de oamenii de rînd, dar a obiectat văzînd că normanzii sînt dispuși să facă comerț cu inamicii săi. Un tratat încheiat cu Richard, duce al Normandiei, încheia oficial toate porturile pentru invadatorii celuiilalt, însă termenii nu au intrat în vigoare. În 1002, Æthelred a încercat să consolideze această înțelegere ineficientă căsătorindu-se cu fiica lui Richard, Emma. Acest mariaj politic nu a reușit să-și atingă scopul din cauza deciziei lui Æthelred ca în același an să-i masacreze pe toți danezii din Anglia – bărbați, femei și copii –, ceea ce a generat și mai multe presiuni din partea Danemaricii și a pus capăt Angliei anglo-saxone⁷². Regele Danemaricii Svend I avea toate motivele să războvească și a condus o serie de atacuri asupra Angliei între 1002 și 1013, cînd Æthelred a fugit în Normandia și Svend a urcat pe tron în locul lui. Trei ani mai tîrziu, fiul lui Svend, Knut (sau Canut), a devenit rege al Angliei; a devenit și rege al Danemaricii după moartea fratelui său și al Norvegiei după moartea lui Olaf Haraldsson (cel Sfînt). Fiind un conducător chibzuit și capabil, diplomația abilă a lui Knut a dus la căsătoria sa cu văduva lui Æthelred, Emma a Normandiei. Întrucît părțile beligerante au ajuns să fie epuizate după 40 de ani de război constant și întrucît o singură persoană conducea Danemarca, Anglia și Norvegia, a urmat o perioadă de pace și prosperitate fără precedent. Crearea de către Knut a unui imperiu la Marea Nordului a fost o reușită remarcabilă, însă una care se datora și momentului și norocului. Apogeul stăpînirii daneze în Anglia, ce a durat o generație, marchează punctul culminant al epocii vikingilor. Knut a murit în 1035, iar șapte ani mai tîrziu Eduard Mărturisitorul domnea din nou în Anglia, în timp ce fiul lui Olaf Haraldsson, Magnus cel Bun, era rege al Norvegiei și al Danemaricii.

Singurul rival important la tronul lui Magnus era unchiul său, Harald Sigurdsson (numit Hardraade sau „Nemilosul”), a cărui carieră peripatetică demonstrează amploarea influenței vikingilor în toată Europa. După moartea fratelui său vitreg, Olaf Haraldsson, Harald a fugit la curtea regelui Iaroslav cel Înțelept din Kiev. În calitate de membru al Gărzii Varege a împăratului bizantin, el a luptat de partea bizantinilor în Bulgaria, Sicilia, Asia Mică și în Țara Sfîntă înainte de a se întoarce în Norvegia pentru a pretinde tronul în 1047. Norvegia a prosperat în timpul domniei de aproape 20 de ani a lui Harald, însă a purtat un îndelungat război cu regele danez Svend al III-lea pînă cînd a obținut o victorie zdrobitoare în bătălia de la Nissa din 1062. Cu toate că Svend „a sărit peste copastiile însîngerate,/ părăsindu-și camarazii căzuți”⁷³, și-a păstrat tronul, iar doi ani mai tîrziu el și Harald au ajuns la o înțelegere.

Un alt deuseu pentru agresivitatea neobosită a lui Harald a fost moartea regelui Angliei Eduard Mărturisitorul în 1066. Cumnatul său Harold al II-lea i-a urmat la domnie, însă mai erau alți trei pretendenți la tron. William, duce al Normandiei și strănepotul Emmei, a afirmat că Eduard îl numise succesor – afirmație destul de plauzibilă dacă se ia în considerare faptul că Eduard fusese crescut la curtea normandă – și că Harold al II-lea se recunoscuse vasal al lui William. Svend al III-lea era, teoretic, moștenitorul tuturor teritoriilor peste care domnise cîndva unchiul său, Knut. Pretențiile lui Harald Hardraade la tron erau cele mai neîntemeiate, bazîndu-se pe afirmația că Eduard i-ar fi promis coroana predecesorului lui Harald, Magnus cel Bun. Totuși, Harald Hardraade nu a lăsat să-i scape ocazia: cu o flotă de cel puțin 250 de vase și o armată de 12-18.000 de oameni⁷⁴, a urcat pe Ouse și a forțat Yorkul să se predea. Victoria sa nu a durat mult;

cinci zile mai târziu, pe 25 septembrie, Harold al II-lea i-a luat pe norvegieni prin surprindere la Stamford Bridge într-o bătălie atât de năucitoare, încât supraviețuitorii au avut nevoie doar de 24 de vase pentru a se întoarce acasă împreună cu regele lor ucis.

Între timp, William de Normandia petrecuse luni întregi punând la cale o invazie a Angliei. Într-un final, a pornit pe 27 septembrie, iar a doua zi a debarcat pe coasta Sussexului. Grăbindu-se spre sud, Harold a ajuns în Londra o săptămână mai târziu, iar după cinci zile a pornit să-l ajungă din urmă pe William înainte ca normanzii să-și construiască fortificații. Pe 22 octombrie, armata sa epuizată s-a adunat pe vârful dealului Senlac, la nouă mile de Hastings, unde a fost distrusă în urma unor atacuri repetate ale cavaleriei, arcașilor și pedestrașilor lui William. Acesta a pătruns apoi în Londra, unde a fost încoronat în ziua de Crăciun. Domeniile sale din Anglia au rămas sub amenințarea disidenței din țară și a intervenției externe și și-a putut afirma autoritatea doar atunci când și flota, și armatele erau la dispoziția sa, ceea ce nu s-a întâmplat foarte des, conform *Cronicii anglo-saxone*. Atunci când regele Danemaricii, Knut al II-lea, și Robert de Flandra au amenințat cu o invazie în 1085, William „s-a dus în Anglia cu o armată de călăreți și pedestrași din Franța și Bretania mai mare decât căutase țara asta pînă atunci”. Ca măsură de siguranță suplimentară, a adoptat tactica pămîntului pîrjolit și a pus „să se pustiască ținutul de lîngă mare, astfel încît, dacă dușmanii săi debarcau acolo, să nu aibă nimic de care să se poată folosi”⁷⁵. Această politică disperată arată măsura în care descendenții normanzi ai invadatorilor vikingi renunțaseră la rolul de vînători ai mărilor, ei fiind acum cei vînați. Evenimentele din 1066 au marcat o nouă epocă pentru Europa de Nord, însă pentru moment Anglia normandă părea vulnerabilă.

Izvoarele ce relatează despre expedițiile navale din 1006 nu dezvăluie prea multe despre modul în care Harald Hardraade, William Cuceritorul sau Harold al II-lea au reușit să adune numărul mare de vase de care aveau nevoie. În general, flotele din Europa de Nord erau adunate în momentul în care erau necesare pe baza obligațiilor față de suzeran. Încă din secolul I, Tacitus făcea referire la căpetenii germanice care se bazau pe cohorte de cîte o sută de războinici aleși din toate teritoriile aflate sub conducerea lor și este posibil ca o practică asemănătoare să fi existat și în cazul comunităților maritime din Scandinavia și Insulele Britanice⁷⁶. Conform *Numărătorii* [sau *Istoriei*] *oamenilor din Alba*⁷⁷, din secolul al VII-lea, fiecare 20 de gospodării din regatul Dalriada (nordul Irlandei și sudul Scoției) trebuiau să pună la dispoziție, atunci cînd li se cerea, două vase și un echipaj de 28 de oameni – în total, 177 de vase și 2.478 de oameni.

În afară de cotizațiile ad-hoc menționate în *Numărătoare*, conducătorii britanici par să fi fost destul de indiferenți față de afacerile navale înainte de secolul al IX-lea, iar deși Alfred cel Mare este adesea prezentat drept fondatorul flotei militare engleze, singura dovadă a existenței unei flote este o scurtă menționare a schiței unor vase ce urmau a fi trimise împotriva danezilor. Numărul vaselor, locul unde erau ținute, felul în care erau administrate, plătite sau echipate – toate acestea nu se cunosc, așa cum nu se cunosc nici detalii despre flota de o sută de vase desfășurată de Eduard cel Bătrîn la Brunanburh. Mai târziu, în secolul al X-lea, Edgar și Æthelred al II-lea au instituit sau au continuat în mod clar un sistem de finanțare a flotei prin contribuții obligatorii sub formă de vase și oameni, numite *ship-soke*, prin care niște diviziuni administrative ce reprezentau echivalentul a trei sute de gospodării aveau obligația să furnizeze fiecare cîte un vas și 60 de oameni. Se constituiau echipaje de marinari-războinici alcătuite astfel : trebuia ales un bărbat la cinci gospodării, fiecare cotizînd apoi cu 3,5 șilingi pentru întreținerea acestuia timp de două luni. Æthelred a tocmit și mercenari englezi și danezi. Această *ship-soke* avea corespondente și în Norvegia, unde Harald Haarfager a instituit prima obligație pe

scară largă de a cotiza cu vase în secolul al IX-lea, când fiecare trei gospodării trebuiau să furnizeze un bărbat și întreținerea lui timp de două luni și jumătate. Aceasta a evoluat într-o contribuție mult mai sofisticată care asigura vase, oameni și provizii pe întregul teritoriu al Scandinaviei, numită *leidang*⁷⁸.

Se pare că, în condiții normale, aproape oricine putea fi trimis să facă serviciul militar în cadrul flotei, căci Olaf Tryggvesson a fost obligat să stabilească indicații stricte pentru echipajul de pe *Ormr inn Langi* („Șarpele cel lung”), nava lui amiral în bătălia de la Svold: „Pe vasul acesta nu aveau voie oameni sub 20 și nici peste 60 de ani. La bord nu erau lăsați să urce lașii efeminați sau cerșetorii și nimeni nu urca pe vas dacă nu se remarcă prin ceva”⁷⁹. Astfel de reguli stricte probabil nu se aplicau în 1066, când Harald Hardraade a adunat cel puțin 250 de vase pentru a invada Anglia, iar flota lui William număra între 700 și 3.000 de vase (sursele se contrazic) cu echipaje formate din 7.000 de oameni, care transportau încă 7.000 de soldați și cavaleri cu tot cu echipamentul și caii lor.

În stilul lor sprinten și telegrafic, legendele de pe Tapiseria de la Bayeux abia dacă lasă să se înțeleagă complexitățile logistice și sofisticarea organizării de care era nevoie pentru a coordona o astfel de acțiune formidabilă: „Aici William poruncește să se construiască vasele. Aici trag vasele pe mare. Acești bărbați duc arme pe vase. Iar aici trag un cărucior plin cu arme. Aici William trece marea pe un vas mare și ajunge la Pevensey. Aici caii coboară pe țărni. Iar aici soldații se grăbeau spre Hastings pentru a face rost de merinde”⁸⁰. Dându-și seama prea bine de amenințarea normandă, Harold al II-lea „adunase o armată pe mare și una pe uscat, așa de mari, cum nu mai adunase nici un alt rege până atunci”, însă experiența sa subliniază dezavantajele recrutărilor temporare. William a întârziat atât de mult să pornească pe mare, încât Harold a fost obligat să slăbească paza coastei pentru că „soldații au rămas fără provizii și nimeni nu-i mai putea ține acolo. Apoi soldaților li s-a dat voie să plece acasă, iar regele a plecat și el călare în inima țării și vasele au fost trimise la Londra”⁸¹. Deși dizolvarea flotei l-a scutit pe Harold de o confruntare cu Harald Hardraade, flancul lui sudic a rămas expus.

Un asemenea sistem ocazional de mobilizare a unei flote putea funcționa doar atât timp cât armele folosite erau cele deținute de marinari. Nord-europenii nu dețineau arme cu rază lungă de acțiune precum balistele sau catapultele, modelul navelor lor excludea posibilitatea montării unui berbec, astfel încât vasele erau utilizate pentru transportul trupelor și deveneau scena unor lupte corp la corp mai mult din întâmplare. Oddr Snorrason oferă o descriere amplă a ultimei acțiuni de rezistență a lui Olaf Tryggvesson pe *Ormr inn Langi* în bătălia de la Svold (una dintre puținele bătălii navale din epoca vikingilor care a fost descrisă în detaliu), când Olaf a înfruntat zecile de nave ale inamicilor săi, el având doar patru. Olaf pusese să se lege cu lanțuri vasele lui unele de altele, *Ormr inn Langi* fiind plasat la mijloc, întrucât era „mult mai lung și mai înalt la copastii decât alte vase. Așa au construit un loc bun pentru bătălie, ca un fort”. În tabăra opusă, Eirik Håkonsson avea un vas numit *Járnbarðinn* („Barba de fier”), „întărit bine cu fier și țepi ascuțiți” la provă și la pupă ca protecție împotriva celor care voiau să abordeze nava, o configurație ciudată pentru vremea respectivă. Victoria lui Eirik este atribuită faptului că a adoptat creștinismul și a îndepărtat idolul Thor de pe prova vasului său și că a ridicat un turn imens pe *Járnbarðinn*, de unde să arunce grinzii grele peste vasul lui Olaf. Convertirile avantajoase aveau loc destul de des, însă această ultimă tactică pare să fi fost o improvizație ce nu se potrivea prea bine cu modelul navelor vikinge. Cu toate acestea, se pare că a funcționat în acest caz, iar Olaf și cei opt camarazi ai săi rămași în viață au pus capăt bătăliei aruncându-se în mare. Suedezii și danezii „postaseră niște bărci mici în jurul